

Eksamen i BIP 190: Bedriftsøkonomi med entreprenørskap

Varighet: 4 timer

Dato: 07. mai 2008

Hjelpemidler:

Rentetabeller og bestemt, enkel kalkulator.

Oppgavesettet består av til sammen 10 sider

A. Flervalgsoppgaver (side 2-6)	30%
B. Bedriftsøkonomiske emner (side 7-8)	50%
- Inntekter, kostnader og resultat (side 7)	
- Kalkulasjon i handelsvirksomheter (side 7)	
- Kostnad – resultat – volumanalyse (side 8)	
C. Forretningsplan/entreprenørskap (side 9)	20%

Svarskjema for flervalgsoppgaver (side 10)

FORDEL TIDEN PÅ OPPGAVENE.

A. FLERVALGSOPPGAVER 30 %

Kun ett alternativ er korrekt. Skriv svarene på eget skjema, side 9

A1. Husleiekostnader for en tilvirkningsbedrift er normalt:

- A. Alternativkostnader
- B. Variable kostnader
- C. Faste kostnader

A2. En bedrift har et årlig salg på 20 000 enheter (jevnt fordelt over hele året). Ordrekostnaden beløper seg til 500 per bestilling, mens lagringskostnaden er 25 per enhet. Hva blir optimal bestillingsmengde?

- A. 200
- B. 894
- C. 850

A3. En måned solgte en bedrift 1100 produktenheter til en pris av 900 kroner. Neste måned økte de prisen til 1080 kr og solgte 957 enheter. Hva er produktets priselastisitet?

- A. 0,65
- B. 1,0
- C. 1,3

Bruke følgende opplysninger til å svare på oppgave A4-A5:

En bedrift kjøper en maskin for 200 000 kroner. Bedriften beregner maskinens økonomiske levetid til 5 år og skal benytte den totalt 5 000 timer. Avskrivningssatsen som benyttes er 30 %. Tabellen nedenfor viser antatt årlig bruk:

levetid til 5 år og skal benytte den totalt 5 000 timer. Avskrivningssatsen som benyttes er 30 %. Tabellen nedenfor viser antatt årlig bruk:

År	Antatt årlig bruk (timer)
1	1500
2	1500
3	1000
4	500
5	500

A4. Hva blir den årlige avskrivningen i år 3 dersom bedriften bruker saldometoden?

- A. Kr 40 000
- B. Kr 29 400
- C. Kr 60 000

A5. Hva blir uavskrevet verdi i år 2 (maskinens restverdi etter år 2) dersom bedriften bruker saldometoden?

- A. Kr 140 000
- B. Kr 98 000
- C. Kr 160 000

A6. Hva mener vi med alternativkostnaden?

- A. Verdien av beste alternative anvendelse
- B. Summert kostnad ved alle tilgjengelige alternativ
- C. Alternativet til enhetskostnaden

Bruke følgende opplysninger til å svare på oppgave A7-A9.

En virksomhet har følgende regnskapstall for 2007 (alle tall i kroner):

	Material avd	Tilvirknings avd	S/A avd
Direkte materialkostnader	120 000		
Direkte lønnskostnader		200 000	
Indirekte variable kostnader	60 000	160 000	
Indirekte faste kostnader	45 000	140 000	87 000

Aktivitetsmålet i materialavdelingen er direkte materialkostnader, mens det i tilvirkningsavdelingen er maskintimer, som var 1500 timer sist år. Aktivitetsmålet for salgs- og administrasjonsavdelingen er tilvirkningskost.

A7. Hva blir tilleggsatsen for materialavdelingen dersom bedriften benytter selvkost prinsippet?

- A. 87,5 %
- B. 50 %
- C. 37,5 %

A8. Hva blir tilleggsatsen for salgs- og administrasjonsavdelingen?

- A. 10 %
- B. 12 %
- C. 25 %

A9. For et av produktene medgikk det følgende ressurser

Direkte materialer: kr 160

Direkte lønn: kr 100

Maskintimer: 2 timer

Virksomheten beregner seg på fortjenestetillegg på 10 %. Hva blir produktets salgspris?

- A. Kr 985,60
- B. Kr 928,00
- C. Kr 1000,00

- B. Kr 928,00
- C. Kr 1000,00

A10. Hvilken av de følgende tilvirkningskostnadene, uttrykt per enhet, vil normalt endre seg betydelig dersom aktiviteten endres?

- A. Direkte materialer
- B. Direkte lønn
- C. Faste indirekte tilvirkningskostnader

A11. Etterspørselen er priselastisk dersom:

- A. Priselasititeten < 1
- B. Priselasititeten > 1
- C. Priselasititeten $= 1$

A12. Hvilken av følgende påstander er riktige?

- A. Selvkost er alltid større enn salgsmarkost
- B. Selvkost er alltid mindre enn salgsmarkost
- C. Det vil variere om selvkost er større eller mindre en salgsmarkost

A13. Hvilket av følgende budsjetter regnes ikke med blant bedriftens hovedbudsjetter?

- A. Likviditetsbudsjettet
- B. Balansebudsjettet
- C. Salgsbudsjettet

A14. En investerings internrente er den renten som

- A. gir netto nåverdi lik 0
- B. benyttes internt mellom avdelingene i en bedrift
- C. per definisjon er den samme som kalkulasjonsrenten

A15. En bedrift vurderer å kjøpe en ny maskin som erstatning for sin nåværende. Den nye maskinen koster 180 000, har en levetid på 5 år og ingen utraneringsverdi. De variable driftskostnadene er budsjettet til kr 200 000 per år for den nye maskinen. Gjenværende uavskrevet verdi (restverdi) på den nåværende maskinen er kr 100 000 og 5 år med avskrivninger gjenstår før den er fullt avskrevet (lineært). Utrangeringsverdien er i dag 10 000, men etter fem år er den 0. Dens variable driftskostnader er 250 000 per år. Hva ville konsekvensene for driftsresultatet være dersom bedriften anskaffet den nye maskinen når du ser alle de 5 årene samlet? (Se bort i fra tidsverdien av penger).

- A. En reduksjon på kr 20 000
- B. En økning på kr 70 000
- C. En økning på kr 80 000

A16. De totale lønnsutbetalingene for august 2007 var på kroner 105 000. En ansatt fikk (i august) et forskudd på kroner 7 000. Augustutbetalingen inneholdt også overtid verdt kroner 7 000 for arbeid som var utført i juli. Det ble i august arbeidet overtid for kroner 12 000.

Overtid utbetales måneden etter den er opparbeidet. Hva blir lønnskostnaden for august 2007?

- A. kr 79 000
- B. kr 93 000
- C. kr 103 000

A17. Hvilken av følgende "p'er" hører ikke med i Marketing Mix?

- A. Produksjon
- B. Påvirkning
- C. Pris

A18. Hva mener vi med avskrivninger?

- A. Avskrivninger måler kostnader forbundet med anleggsmidler
- B. Avskrivninger betyr en økonomisk forkasting av kapitalutstyr
- C. Avskrivninger foretas for å redusere skattebelastningen

A19. En tilleggsordre vil forbedre virksomhetens samlede resultat så lenge salgssinntektene fra ordren overstiger

A19. En tilleggsordre vil forbedre virksomhetens samlede resultat så lenge salgsinntektene fra ordren overstiger

- A. de faste og variable kostnadene forbundet med ordren
- B. de variable kostnadene forbundet med ordren
- C. de faste kostnadene forbundet med ordren

A20. Hva menes med kapitalens omløpshastighet?

- A. Omsetning i forhold til totalkapitalen
- B. Hvor stort det gjennomsnittlige lageret er
- C. Lån i forhold til egenkapital

A21. Hva er Likviditetsgrad 2 et uttrykk for?

- A Omløpsmidler i forhold til kortsiktig gjeld
- B Omløpsmidler i forhold til gjeld
- C Mest likvide omløpsmidler i forhold til kortsiktig gjeld

A22. Hva forteller rentedekningsgraden?

- A Hvor høye innskuddsrenten er i forhold til lånerenten
- B Hvor mye finanskostnadene kan øke før man går med underskudd
- C Et krav fra banken før man kan gi lån

A23. Hva skjer med nullpunktomsetningen når de variable kostnadene øker og alle andre forhold er uendret?

- A Den forblir uendret
- B Den øker
- C Den blir redusert

A24. Hva forteller sikkerhetsmarginen oss?

- A Hvor mye omsetningen kan synke før man når nullpunktomsetningen
- B Økningen i salgsbudsjettet fra ett år til et annet
- C Hvor mye de faste kostnadene kan øke

A25. Når en investor vurderer å investere i en nystartet bedrift, hva legger han/hun mest vekt på av følgende forhold?

- A. Markedsundersøkelser
- B. Personene bak etableringen
- C. At bedriften har fått lån i banken

A26. Hva menes med sekundærdata?

- A Data som ikke er så viktige
- B Data som kommer i annen rekke
- C Data som finnes fra før

A27. Hva menes med intraprenørskap?

- A. Flere personer går sammen om å starte en virksomhet
- B. Innovasjon i en bestående virksomhet
- C. Man tar utgangspunkt i et eksisterende produkt

A28. Hvilket budsjett forteller mest om en bedrifts kapitalbehov?

- A. Likviditetsbudsjett
- B. Resultatbudsjett
- C. Innkjøpsbudsjett

A29. Hvordan kan verdien på et selskap bestemmes?

- A. Ser på det som er lagt ned i forberedelser i form av tid og penger
- B. Fremtidige resultat/overskudd
- C. Konkurransesituasjonen

A30. Hva kjennetegner et enkeltperson (enkeltmanns) foretak?

- A. Det er kun én person som arbeider i bedriften
- B. Det er et personlig firma

A30. Hva kjennetegner et enkeltperson (enkeltmanns) foretak?

- A. Det er kun én person som arbeider i bedriften
- B. Det er et personlig firma
- C. Styret i bedriften trenger bare å bestå av én person.

B. BEDRIFTSØKONOMISKE EMNER

B1. Inntekter, kostnader og resultat

20 %

Bedriften Bondo ASA er enleverandør til det norske markedet for et produkt rettet inn mot verkstedsindustrien. Det finnes på det nåværende tidspunkt ingen konkurrerende produkter. Bedriften opererer med følgende kostnads- og inntektsfunksjoner:

$$TK = 0,65x^2 + 350x + 75\,000$$

$$TI = 1\,700x - 0,35x^2$$

- B1.1 Sett opp uttrykket for de totale enhetskostnadene (TEK), grensekostnaden (GK), grenseinntekten (GI) og prisfunksjonen (invers etterspørselsfunksjon).
- B1.2 Hva blir kostnadsoptimal produksjonsmengde og hva blir totale enhetskostnader i kostnadsoptimum?
- B1.3 Vis (analytisk eller grafisk) at GK vil skjære TEK i optimum.
- B1.4 Hva blir vinningsoptimal mengde?
- B1.5 Hva blir salgsprisen og resultatet i vinningsoptimum?

B2. Kalkulasjon i handlesvirksomheter

10 %

En vare selges for kr 250 inkl mva. på 25 %.

- B2.1 Beregn varens inntakskost dersom varen har 60 % avanse.
- B2.2 Beregn bruttoavansen i kroner og prosent.
- B2.3 Beregn kalkulasjonssatsen som brukes ved kalkulasjon.
- B2.4 Beregn oppnådd bruttofortjeneste i kroner og prosent dersom varen selges til full pris.
- B2.5 Beregn oppnådd bruttofortjeneste i kroner og prosent dersom varen selges med 25 % rabatt.

B3. Kostnad – resultat – volumanalyse

20 %

En bedrift produserer bildeler for en bilfabrikk, og det siste året gikk ikke så bra. Underskuddet ble på kr 300 000. Dekningsgraden var på 40 % og de faste kostnadene utgjorde kr 15 000 000.

- B3.1 Hvor stor var omsetningen siste året?
- B3.2 Hvor stor var nullpunktomsetningen i kroner og hvor stor var sikkerhetsmarginen i kroner og i prosent? Hvordan tolker du sikkerhetsmarginen i dette tilfellet?
- B3.3 Sett opp et dekningsdiagram basert på opplysningene ovenfor. Ta med de variable kostnadene i diagrammet. Merk av i diagrammet: Nullpunktet og sikkerhetsmarginen i kroner og antall enheter. Skraver og merk av underskuddsområdet og overskuddsområdet.

For å forbedre lønnsomheten vurderer bedriften ulike strategiske tiltak

Alternativ 1:

Man forhandler frem en prisøkning på 10 % ovenfor bilfabrikken. Det foretas en investering som øker de faste kostnadene til kr 17 000 000 kroner, samtidig som de variable kostnadene kan reduseres med 5 %. Volumet vil ikke bli påvirket ved dette alternativet.

Alternativ 2

Man vurderer å ta opp konkurransen i markedet generelt ved å redusere prisen 5%. Ingen investeringer blir foretatt. Man regner da med at omsatt volum vil øke med 10%.

Alternativ 2

Man vurderer å ta opp konkurransen i markedet generelt ved å redusere prisen 5%. Ingen investeringer blir foretatt. Man regner da med at omsatt volum vil øke med 10%.

- B3.4 Hva blir resultatet ved alternativ 1 og alternativ 2. Hvilket alternativ til du råde bedriften å satse på? Svaret skal begrunnes med beregninger.

C. Forretningsplan/entreprenørskap

20 %

Du er engasjert som rådgiver for en nystartet bedrift. Etter 1 års drift har bedriften nådd sine omsetningsmål, men resultatet er mye dårligere enn forventet. I budsjettarbeidet for år 2 har du fått de nedenforstående spørsmålene. Bedriften produserer et produkt som selges til ferdighusprodusenter og byggmestere i hele Norge.

- C1 Hvordan kan inntjeningen forbedres uten at man øker omsetningen? Du skal komme med 3 forslag som du mener er de viktigste. Begrunn svarene dine.
- C2 Drøft hvilke negative konsekvenser dine forslag kan ha for bedriften.
- C3 Hvilke er de 3 viktigste informasjonene du ville skaffe om målgruppen (kundene)? Begrunn svarene.
- C4 Styret i bedriften har så langt bestått av de 3 gründerne som alle er byggmestere i midten av 20 årene. Redegjør for hvordan du ville sette sammen et nytt styre.
- C5 Mot slutten av budsjettarbeidet får du kjennskap til at det kan være et nytt produkt på veg inn i markedet. Hvilke 4 kilder ville du bruke for å få avkreftet eller bekreftet dette ryktet? Ved valg av kilder er det en forutsetning at man kan få svarene i løpet av en uke.

Universitetet
i Stavanger

Eksamen i BIP 190: Bedriftsøkonomi med entreprenørskap

Varighet: 4 timer

Dato: 6. mai 2009

Hjelpemidler:

Rentetabeller og bestemt, enkel kalkulator.

Oppgavesettet består av til sammen 10 sider

A. Flervalgsoppgaver (side 2-5)	30%
B. Bedriftsøkonomiske emner (side 6-8)	50%
C. Forretningsplan/entreprenørskap (side 9)	20%

Svarskjema for flervalgsoppgaver (side 10)

FORDEL TIDEN PÅ OPPGAVENE.

A. FLERVALGSOPPGAVER

30 %

Kun et alternativ er korrekt. Skriv svarene på eget skjema, side 10
Det blir ikke gitt minuspoeng.

A1. Hva mener vi med produktivitet?

- A. Produktivitet dreier seg om tempoet i produksjonen
- B. Produktivitet handler om forholdet mellom produksjon og kvalitet
- C. Produktivitet er produksjonsmengde i forhold til ressursforbruk

A2. Når næringsdrivende velger selskapsform for sin virksomhet, vektlegges normalt en selskapsform som

- A. skal gi minst mulig innsyn fra utenforstående
- B. minst økonomisk risiko og skatt
- C. trenger minst mulig egenkapital

A3. Et aksjeselskap kan juridisk sett sammenlignes med

- A. en person
- B. et andelslag
- C. et kommandittselskap

A4. En kostnad kan best beskrives som

- A. anskaffelsen av varer eller tjenester
- B. verdimessig forbruk av en bestemt produksjonsfaktor

C. en kostnadstransaksjon

A5. Den tjenesteytende bedrift mangler normalt en vesentlig kostnadsart, som finnes både i industribedrifter og i handelsbedrifter.

- A. Akkordlønn
- B. Materialkostnader
- C. Avskrivninger

A6. Dersom lønnsutbetalingen på kr 100 000 i en periode inneholdt et forskudd på kr 10 000, overtidsbetaling fra en tidligere periode på kr 5 000 og kr 15 000 i feriepenger, hva ble lønnskostnaden for perioden?

- A. Kr. 100000
- B. Kr. 90000
- C. Kr. 70000

A7. Avskrivninger basert på gjennanskaffelseskostnad er

- A. lovpålagt for alle typer virksomhet
- B. er det samme som historiske anskaffelseskostnader
- C. er en kalkulatorisk kostnad som kan benyttes i bedriftens interne regnskap

A8. Hvilken av de følgende tilvirkningskostnadene, uttrykt per enhet, vil normalt endre seg betydelig dersom aktiviteten endres?

- A. Direkte materialer?
- B. Direkte lønn?
- C. Faste indirekte tilvirkningskostnader?

A9. Med priselastisiteten mener vi

- A. Den maksimale prisen vi kan ta for et produkt
- B. Hvor mye fortjenesten forandres med endringer i prisen
- C. Hvor mye etterspørselen forandres med endringer i prisen

A10. En bedrift selger en bestemt type vare for kr 200. Innkjøpsprisen for varen er kr 50 (tallene er eksklusive mva.). Hvilken avanse benytter de seg av (i prosent)?

- A. 300 %
- B. 75 %
- C. 400 %

A11. Driftsresultatet er det samme som

- A. periodens overskudd før skatt
- B. periodens overskudd etter skatt
- C. resultat før finanskostnader og finansinntekter

A12. Dersom bedriften kjøper inn råvarer for kr 100 000 på 60 dagers kreditt, da vil bedriftens forholdstall for Likviditetsgrad 2 mest sannsynlig

- A. øke.
- B. reduseres.
- C. forbli uendret.

A13. Tilvirkningsbedriften har en gjeldsgrad på 0,8. Kortsiktig gjeld er kr 100 000, mens den langsiktige gjelden er kr 200 000. Sum total kapital blir da

- A. kr 375 000
- B. kr 550 000
- C. kr 675 000

A14. Anleggsmidler er

- A. eiendeler som er anskaffet til varig eie og bruk

- B. alle produksjonsmidlene som anleggsentreprenører bruker
- C. knyttet til bedrifters verdikretsløp

A15. Et hotell har beregnet priselastisiteten ved salg av overnattingsdøgn til å være 1,3. I august solgte hotellet 1100 overnattingsdøgn til en pris av 900 kroner. Hvor mange overnattingsdøgn kan de regne med å selge dersom de øker prisen til 990 kroner?

- A. 957
- B. 990
- C. 1210

A16. Husleiekostnader for en tilvirkningsbedrift er normalt

- A. alternativkostnader
- B. variable kostnader
- C. faste kostnader

A17. IRR (investeringens internrente) er den rente som

- A. gir netto nåverdi lik 0
- B. benyttes internt mellom avdelingene i en bedrift
- C. Per definisjon er det samme som kalkulasjonsrenten

A18. Med irrelevante kostnader i en beslutningsmodell menes

- A. bare fremtidige kostnader som påløper på grunn av et bestemt forslag
- B. kostnader som allerede har oppstått og som verken kan endres nå eller i fremtiden
- C. veldig små kostnader

A19. Kostnadsoptimal bestillingsmengde finner vi ved å

- A. minimere lagringskostnadene
- B. minimere ordrekostnadene
- C. tilpasse oss der lagringskostnadene er lik ordrekostnadene

A20. Hensikten med sikkerhetslager er bl.a. å

- A. ha en buffer i situasjoner der leverandøren ikke klare å levere som avtalt
- B. sikre seg mot prisstigninger
- C. holde kapitalbindingene så lave som mulig

A21. Just-in-time filosofien går ut på

- A. å gjøre ting like før en deadline
- B. å redusere alle former for sløsing
- C. å sjekke om arbeidstakere kommer tidsnok på jobb om morgnen

A22. Utgangspunktet for målsatt pris er

- A. den prisen man forventer at markedet er villig til å betale for et produkt
- B. den prisen som markedsleder har satt
- C. den nødvendige omsetningen man må ha for å oppfylle et bestemt resultatmål

A23. Med en investerings økonomiske levetid mener vi

- A. antall år før gjenstanden skaper negative utbetalinger
- B. antall år gjenstanden virker
- C. antall år gjenstanden produserer positive kontantstrømmer

A24. For å si noe om en bedrifts lønnsomhet kan man regne ut

- A. Totalkapitalens rentabilitet
- B. Arbeidskapitalen
- C. Egenkapitalprosenten

A25. I forbindelse med utarbeidelse av en forretningsplan, gjennomføres det ofte en SWOT analyse. Hva inngår i en slik analyse?

- A. Markedsmuligheter
- B. Finansieringssituasjonen

C. Interne og eksterne forhold

- A26. Hvilket delbudsjett regnes som det mest sentrale i budsjetteringsprosessen?
A. Resultatbudsjettet
B. Salgsbudsjettet
C. Investeringsbudsjettet
- A27. Hva er det mest sentrale i modellen for estimat av fremtidige innbetalinger?
A. Produktets livssyklus
B. Lover og reguleringer
C. Markedsinnsatsen
- A28. Hva menes med en kontekstuell forklaring på entreprenørskap?
A. Resultat av gunstig entreprenørielt klima
B. Resultat av mennesker med spesielle egenskaper
C. Resultat av finansieringsmuligheten
- A29. Hva legger en bank mest vekt på når den skal gi lån til en nystartet bedrift?
A. God forretningside
B. Gjennomarbeidet forretningsplan
C. Sikkerhet
- A30. Hva er korrekt når det gjelder forretningside?
A. Det unike
B. Drøm
C. Et godt produkt

B. BEDRIFTSØKONOMISKE EMNER

50%

B1. Kostnadsforløpet

15%

Produksjonsbedriften Uttron AS er alene om å produsere og selge produktet Elektronisk Rustfjerner. Daglig leder og gründer Per Plott har etter et vanskelig og krevende arbeid kommet frem til følgende kostnadsfunksjon: $TK=0,4x^2+2000x+1\ 000\ 000$.

- B1.1 Hva utgjør de faste kostnadene?
Hvilket ledd representerer det overproporsjonale elementet?
- B1.2 Hva blir uttrykket for totale enhetskostnader (TEK)?
Hva blir uttrykket for de variable kostnadene per enhet (VEK)?
Hva blir uttrykket for grensekostnaden (GK)?
- B1.3 Hva blir kostnadsoptimal mengde?
Hvor stor blir den totale enhetskostnaden i kostnadsoptimum?
- B1.4 Vis grafisk hvordan grensekostnaden (GK) vil skjære totale enhetskostnadskurven (TEK) i optimum.
- B1.5 Hva er betingelsen for at det skal bli bedre lønnsomhet ved å selge et kvantum ut over kostnadsoptimal mengde?

B2. Produkt kalkulasjon

15%

Bedriften Elatron AS er inne i sitt andre driftsår. Bedriften har spesialisert seg på utvikling og

produksjon av elektrokomponenter for styring av innendørs temperatur i bolighus. Det finnes i dag to konkurrenter som har tilsvarende produkt. Bedriften opererer med et sammensurium av kostnader, og det er vanskelig å finne ut hva bedriften tjener på de enkelte produktene. Du ønsker derfor å finne ut hvordan Elaton kan forbedre sine produktkalkyler. Du får oppgitt følgende data om driften:

Produksjon/salg	18 000 enheter	
Direkte kostnader for året		
Direkte materialer	2 800 000	
Direkte lønn produksjon	10 500 000	
Direkte lønn montering	6 250 000	
Indirekte kostnader	Indir variable kostnader	Indir faste kostnader
Materialkostnader	250 000	150 000
Produksjonskostnader	550 000	200 000
Monteringskostnader	240 000	160 000
Salgskostnader	823 000	1 287 000
Administrasjonskostnader	411 000	856 000

B2.1 Hva blir salgsmerkost for andre driftsår? Hva blir salgsmerkost per enhet?

B2.2 Beregn tilleggssatsene for bidragskalkulasjon. I materialavdelingen benyttes direkte materialer som fordelingsgrunnlag. Fordelingsgrunnlaget i produksjon og monteringsavdelingen er direkte lønn. For salgs- og administrasjonsavdelingen er fordelingsgrunnlaget tilvirkningsmerkost.

Bedriften har fått forespørsel om de kan levere et parti på 1800 styringsenheter til en av Norges største elektrikerkjeder. Kjeden vil betale kr 930 per enhet. Ordren er en tilleggsordre og påvirker ikke bedriftens øvrige salg.

For å avgjøre om bedriften bør akseptere ordren får du oppgitt følgende opplysninger om partiet på 1800 styringsenheter.

Direkte materialer	kr 280 000
Lønnskostnader per time, produksjon	kr 220
Lønnskostnader per time, montering	kr 160
Forventet antall produksjonstimer	2500 t
Forventet antall monteringstimer.	1500 t

Timelønn er inkl. alle sosiale kostnader.

B2.3 Bør bedriften akseptere ordren? Begrunn svaret.

B3. Produktvalg og Kostnad – Resultat – Volumanalyse

20%

Fjellseteren Lykketun fremstiller to rosemalte trefat. Det ble produsert og solgt 10 000 fattype A og 20 000 fattype B på Lykketun i 2008. Kostnadene og inntektene for 2008 ser slik ut.

	Fat A	Fat B	Total
Salgsinntekt	5 900 000	20 000 000	25 900 000
Variable kostnader	3 000 000	14 000 000	17 000 000
Faste kostnader			7 100 000

De totale faste kostnadene er upåvirket av salgets fordeling mellom A og B. Til A bruker maleren 15 minutter og til B 23 minutter.

- B3.1 Hva er dekningsgraden (DG) for trefat B?
- B3.2 Hva ble Lykketuns fortjeneste i 2008?
- B3.3 Hva hadde overskuddet blitt dersom salgssammensetningen endret seg og til 11 000 A og 19 000 B?
- B3.4 *Det er i all hovedsak tyske turister som besøker Lykketun og kjøper trefatene. Nesten alle som besøker Lykketun kjøper et trefat med seg hjem som suvenir, men det er sjeldent at en turist kjøper mer enn et fat. Hvilket produkt bør Lykketun prioritere salgsinnsatsen rundt? Begrunn svaret.*
- B3.5 Hva er den normalt laveste pris man kan godta for trefat A dersom man sårt trenger ordrer for å fylle ledig produksjonskapasitet i en periode?
- B3.6 Man vurderer en reklamekampanje til kr 580 000 for trefat A. Hvor mange flere enheter må man selge av A i den perioden reklamen antas å ha effekt, for at kampanjen skal sies å være lønnsom? Vis beregningene.
- B3.7 For trefat B vurderer man å gi 10 % rabatt. Med hvor mange enheter må salget av B økes underrabattperioden for at rabatten skal være lønnsom? Vi forutsetter at rabatten ikke har positiv effekt på salget i senere perioder. Normalsalget i rabattperioden er 2 000 B.
- B3.8 Husfliden har fattet interesse for fatene fra Lykketun. De vil gjerne kjøpe alt Lykketun kan klare å produsere av trefat. Dette betyr at Lykketun har nå kommet i en situasjon der den kan selge mer A og B enn det man er i stand til å få rose malt. Hvilket produkt bør prioriteres, og hvorfor? Vis beregningene som begrunner svaret.

C. FORRETNINGSPLAN/ENTREPRENØRSKAP

20%

- C1 Hvorfor bør man gjennomføre en SWOT analyse før oppstart av en bedrift?
- C2 Hva menes med lisensiering og hvorfor gjør man det?
- C3 Hvorfor bør man patentere et nytt produkt/løsning?
- C4 Hvilke forhold kan være med å forklare antallet nye bedrifter som blir etablert i en periode?

Universitetet
i Stavanger

Eksamen i BIP 190: Bedriftsøkonomi med entreprenørskap

Varighet: 4 timer

Dato: 6. desember 2008

Hjelpemidler:

Rentetabeller og bestemt, enkel kalkulator.

Oppgavesettet består av til sammen 9 sider

A. Flervalgsoppgaver (side 2-5)	30%
B. Bedriftsøkonomiske emner (side 6-7)	50%
C. Forretningsplan/entreprenørskap (side 8)	20%

Svarskjema for flervalgsoppgaver (side 9)

FORDEL TIDEN PÅ OPPGAVENE.

A. FLERVALGSOPPGAVER

30 %

Kun ett alternativ er korrekt. Skriv svarene på eget skjema, side 9

A1. Hva betyr utnyttelse av komparative fortrinn?

- A. At land og individer bør konsentrere seg om det de er best til
- B. At produksjonen bør skje der hvor totale lønnskostnader er lavest
- C. At investeringer bør konsentreres i utviklingsland

A2. Hva er korrekt når det gjelder aksjonærverdimodellen for bedriftens målsetning?

- A. Bedriften er svært opptatt av omdømme og samfunnsansvar
- B. Bedriften skal maksimere den økonomiske avkastningen til sine eiere
- C. Bedriften forneker sitt ansvar for helse, miljø og sikkerhet

A3. Hva mener vi med produktivitet?

- A. Produktivitet dreier seg om tempoet i produksjonen
- B. Produktivitet handler om forholdet mellom produksjon og kvalitet
- C. Produktivitet er produksjonsmengde i forhold til ressursforbruk

A4. Hva mener vi med avskrivninger?

- A. Avskrivinger måler kostnader forbundet med anleggsmidler
- B. Avskrivinger betyr en økonomisk forkasting av kapitalutstyr
- C. Avskrivinger foretas for å redusere skattebelastningen

A5. Hvilken sammenheng er korrekt for totale kostnader (TK)?

- A. $TK = DEK + VK$
- B. $TK = FEK + VEK$
- C. $TK = FK + VK$

A6. Hvordan defineres en vares priselastisitet?

- A. Relativ mengdeendring dividert med relativ prisendring
- B. Relativ mengdeendring dividert med absolutt prisendring
- C. Absolutt mengdeendring dividert med relativ prisendring

A7. "Tidsavgrensningsligningen" eller "lagerloven" lyder som følger

- A. $UB + Anskaffelse = IB + Forbruk$
- B. $IB + Anskaffelse = UB + Forbruk$
- C. $IB - Anskaffelse = UB + Forbruk$

A8. Hva kjennetegner grenseinntekten for en frikonkurransbedrift?

- A. Den faller etter som produksjonsnivået stiger
- B. Den er uavhengig av produksjonsnivået
- C. Den stiger etter som produksjonsnivået stiger

A9. Hva er korrekt for indirekte kostnader?

- A. Det er kostnader som betales indirekte
- B. Det er kostnader som ikke kan knyttes direkte til produktene
- C. Det er det samme som variable kostnader

A10. Hva skal til for at divisjonskalkulasjon skal være en god kalkulasjonsmetode?

- A. Variable kostnader må være større enn faste kostnader
- B. Virksomheten kjennetegnes av en ensartet produksjonsprosess
- C. Enhetskostnaden må være mindre enn inntekter per produsert enhet

A11. Hva er det vanligste kalkyleobjektet i tjenesteytende virksomhet?

- A. Endring i varelager
- B. Forbruk av timer
- C. Materialkostnader

A12. Hvordan beregnes avansen i en handelsbedrift?

- A. $Avanse = \text{Salgspris inkl mva} - \text{inntakskost}$
- B. $Avanse = \text{Salgspris inkl mva} - \text{merverdiavgift}$
- C. $Avanse = \text{Salgspris inkl mva} - \text{merverdiavgift} - \text{inntakskost}$

A13. En bedrift har en total kapitalrentabilitet på 9%. Driftsresultat + finansinntekter var i perioden på kr. 1 080 000 og årsresultatet var på kr 810 000. Hva var bedriftens gjennomsnittlige total kapital?

- A. 9 000 000
- B. 10 500 000
- C. 12 000 000

A14. En bedrift har i løpet av et år kjøpt varer på kreditt for kr 1 600 000 (eks. mva). Gjennomsnittlige leverandørgjeld var på kr 200 000. Hva var gjennomsnittlig kredittid hos leverandør?

- A. 8 dager
- B. 36 dager
- C. 45 dager

A15. Hva mener vi med dekningsgraden?

- A. Dekningsbidrag dividert med faste kostnader (uttrykt i prosent)

- B. Dekningsbidrag dividert med driftsinntekten (uttrykt i prosent)
- C. Dekningsbidrag dividert med periodeoverskuddet (uttrykt i prosent)

A16. Hvorfor bør man ha en forretningside?

- A. For å gi svar på hva bedriften til enhver tid skal gjøre
- B. For å vise hva som er den langsiktige drømmen for selskapet
- C. For å skape en ledestjerne for alle i bedriften

A17. Hvordan skal man best finne fram til hvem som er konkurrentene?

- A. De som produserer/selger de samme produktene som egen bedrift
- B. De som har de samme kundene som egen bedrift
- C. De som dekker tilnærmet de samme behovene/ønskene som egen bedrift.

Bruk følgende opplysninger til å svare på oppgave A18-A23

En virksomhet hadde følgende regnskapstall for 2007:

Materialavd. Tilvirkningsavd. S/A avdeling

Direkte materialkostnader	kr 600 000		
Direkte lønnskostnader		kr 1 000 000	
Indirekte variable kostnader	kr 300 000	kr 320 000	kr 265 000
Indirekte faste kostnader	kr 270 000	kr 160 000	kr 397 500

Aktivitetmålet i Materialavdelingen er direkte materialer, mens det i Tilvirkningsavdelingen er maskintimer, som var 8 000 timer sist år. Aktivitetmålet for Salgs- og administrasjonskostnadene er Tilvirkningskost. Bedriften benytter selvkost prinsippet i sin kalkulasjon.

A18. Hva ble tilleggssatsen for Material avd?

- A. 50 %
- B. 45 %
- C. 95 %

A19. Hva ble tilleggssatsen for Tilvirkningsavdelingen?

- A. kr 40 per maskintime
- B. kr 60 per maskintime
- C. kr 20 per maskintime

A20. Hva ble tilleggssatsen for Salgs- og administrasjonsavdelingen?

- A. 10 %
- B. 20 %
- C. 25 %

Bruk følgende tilleggsopplysninger til å svare på oppgave A21-A23

For ett av produktene medgikk det ressurser i perioder som følger:

Direkte materialer - kr 300

Direkte lønn - kr 185

Maskintimer - 2,5 timer

A21. Hva ble produktets materialkost?

- A. kr 545
- B. kr 565
- C. kr 585

A22. Hva ble produktets tilvirkningskost?

- A. kr 920
- B. kr 960
- C. kr 970

A23. Virksomheten har beregnet seg et fortjenestetillegg på 10%. Hva ble produktets salgspris?

- A. kr 1 150
- B. kr 1 265
- C. kr 1 295

A24. Prosessen med å dele opp et marked i mindre enheter kalles

- A. dissagregering?
- B. desentralisering?
- C. segmentering?

A25. Følgende data er tilgjengelig for et selskap som ønsker å etablere et innkjøpssystem basert på bestillingspunkt.

Årlig forbruk i antall enheter 10 000
Arbeidsdager per år 250
Sikkerhetslager i antall enheter 400
Normal ledetid (arbeidsdager) 30

Hvis vi antar at forbruket av varen skjer løpende gjennom året, blir bestillingspunktet:

- A. 400
- B. 1200
- C. 1 600

A26. Finansregnskapet kan deles i to deler. De to delene kaller vi:

- A. Resultatregnskap og balanse
- B. Internregnskap og eksternregnskap
- C. Driftsregnskap og skyggeregnskap

A27. En typisk problemstilling med "historisk-kost-prinsippet" er:

- A. Overvurdering av eiendeler som har steget i pris
- B. Undervurdering av eiendeler som har falt i pris
- C. Undervurdering av eiendeler som har steget i pris

A28. Hvordan beregner vi egenkapitalprosenten?

- A. Egenkapital dividert med arbeidskapital (uttrykt i prosent)
- B. Egenkapital dividert med sysselsatt kapital (uttrykt i prosent)
- C. Egenkapital dividert med totalkapital (uttrykt i prosent)

A29. Et selskap har nettopp tatt opp et langsiktig lån for å nedbetale kortsiktig gjeld. Hvilken innvirkning vil dette få på likviditetsgradene?

- A. De vil øke.
- B. De vil synke.
- C. Ingen endring.

A30. Hva forteller likviditetsbudsjettet i forbindelse med en etablering?

- A. Hvor mye man vil tjene det første året
- B. Hvor stort varelager man har
- C. Hvor mye penger man må låne

B. BEDRIFTSØKONOMISKE EMNER

50%

B1. Investeringsanalyse

20%

Ved hjelp av en markedsundersøkelse har en foretning funnet ut at de årlige innbetalingene vil kunne økes med 440 000 (ekskl. mva) per år dersom en investering på kr 400 000 gjennomføres.

Prosjektet krever at man må øke den nåværende bemanningen med 1 medarbeider, dette vil øke de årlige lønnskostnadene til bedriften med 276 542. Driftskostnaden knyttet til prosjektet er kr 30 000 per år.

Prosjektets levetid er 5 år og kalkulasjonsrenten er satt til 15%.

- B1.1 Sett opp prosjektets kontantstrøm.
- B1.2 Hva er investeringens tilbakebetalingstid? Lønner investeringen seg etter tilbakebetalingsmetoden? Begrunn svaret. Nevn et par svakheter med tilbakebetalingsmetoden som man bør ha i bakhodet når endelig beslutning treffes.
- B1.3 Beregn investeringens nettonåverdi. Lønner investeringen seg etter nettonåverdimetoden? Begrunn svaret.
- B1.4 Hva menes med en investerings internrente? Hva blir internrenten for denne investeringen? Lønner investeringen seg etter internrentemetoden? Begrunn svaret.
- B1.5 Hva blir investeringens årlige kapitalforbruk (bruk annuitetsmetoden). Lønner investeringen seg etter annuitetsmetoden? Begrunn svaret.

B2. Produkt prioriteringer med flere flaskehals

20%

Følgende opplysninger foreligger om kapasitetsbruk.

	Produkt X	Produkt Y	Total kapasitet
Maskin 1	1,6 t/enh.	2,0 t/enh.	8 000
Maskin 2	1,0 t/enh.	0,8 t/enh.	4 000
Maskin 3	1,0 t/enh.	1,0 t/enh.	6 000
Dekningsbidrag per enhet	Kr 450	Kr 500	
Råvaretilgang begrenset til antall enheter (ulik råvare for de to produktene)	Ingen begrensning	3500 enh.	

De faste kostnadene antas upåvirket av produktsammensetningen.

- B2.1 Formuler optimaliseringsproblemet matematisk - både målfunksjonen og de matematiske ligningene som uttrykker de begrensninger bedriften arbeider under.
- B2.2 Finn hvilken produktsammensetning det vil være mest lønnsomt for bedriften å tilstrebe vha grafisk løsning? Skraver bedriftens mulighetsområde og avmerk den mest lønnsomme produktsammensetning i diagrammet.
- B2.3 En av skrankene representerer aldri noen flaskehals. Hvilken? Hvorfor gjør den ikke det?
- B2.4 Løs problemet som ble formulert matematisk i spørsmål a), og finn nøyaktig optimal produktsammensetning. Hva blir optimalt dekningsbidrag?
- B2.5 Hva ville optimal produkt miks blitt om dekningsbidraget på produkt X hadde økt til kr 750? Bidraget fra Y forutsettes uendret. Hva blir optimalt dekningsbidrag i denne situasjonen?
- B2.6 Kan man ha vannrette eller loddrette kapasitetslinjer i stedet for fallende. Hvorfor?

B3. Kostnadsforløp og

kostnadsstruktur

10%

Definer begrepene:

- B3.1 Grensekostnader
- B3.2 Alternativkostnad
- B3.3 Faste kostnader
- B3.4 Kostnadsoptimal mengde

C. FORRETNINGSPLAN/ENTREPRENØRSKAP

20%

- C1 Nevn 4 vanlige selskapsformer, og diskuter kort hva som kjennetegner disse.
- C2 Diskuter kort de viktigste forholdene du må vurdere ved valg av selskapsform.
- C3 Hva bør du tenke på når du skal sette sammen styre i et aksjeselskap?
- C4 Nevn noen av styrets viktigste oppgaver.

Lykke til!

Eksamen i BIP190: Bedriftsøkonomi med entreprenørskap

Varighet: 4 timer

Dato: 15. des. 2009

Hjelpemidler:

Rentetabeller og bestemt, enkel kalkulator.

Oppgavesettet består av til sammen 10 sider

A. Flervalgsoppgaver (side 2-5)	30%
B. Bedriftsøkonomiske emner (side 6-8)	50%
C. Forretningsplan/entreprenørskap (side 8)	20%

Svarskjema for flervalgsoppgaver (side 9)

FORDEL TIDEN PÅ OPPGAVENE.

A. FLERVALGSOPPGAVER

30 %

Kun et alternativ er korrekt. Skriv svarene på eget skjema, side 9

Det blir ikke gitt minuspoeng. Husk at arket må leveres inn som en del av besvarelsen.

A1. Hva mener vi med alternativkostnaden?

- A. Verdien av beste alternative anvendelse
- B. Summert kostnad ved alle tilgjengelige alternativ
- C. Alternativet til enhetskostnaden

A2. Faste kostnader er kr 46, totale kostnader er kr 130 og salgspris er kr 140. hva er dekningsgraden?

- A. 60%
- B. 40%
- C. 33%

A3. BNP (bruttonasjonalprodukt) måler

- A. den samlede verdiskapingen i et samfunn i løpet av et år
- B. en nasjons produktivitet
- C. den prosentvise nedgangen i prisnivået

A4. Det vanligste økonomiske systemet er

- A. markedsøkonomi
- B. kommandoøkonomi
- C. blandingsøkonomi

A5. Hvilken av følgende er ikke en selskapsform

- A. Stiftelse
- B. Enkeltpersonforetak
- C. Konsern

A6. Kostnader er

- A. det samme som utgifter
- B. forbruk av produksjonsfaktorer målt i penger
- C. en utbetaling av penger

A7. En virksomhet har en salgsinntekt på kr 2 500 000 ekskl. mva, varekostnaden utgjør kr 1 400 000, lønn kr 400 000 og andre kostnader kr 300 000. hva er bruttofortjenesten i kr?

- A. kr 1 100 000
- B. kr 1 725 000
- C. kr 400 000

A8. Med kalkulatoriske kostnader menes

- A. kostnader som bedriften selv beregner størrelsen på
- B. kostnadene man kommer fram til i budsjettprosessen
- C. finanskostnader

A9. Merverdiavgift

- A. er en avgift som næringsgivende innkasserer for myndighetene
- B. er en ofte en betydelig kostnad for bedrifter
- C. kommer til tillegg til eksportavgiften for eksportbedrifter

A10. Historisk kost prinsippet betyr at

- A. råvarene alltid skal vurderes til den laveste prisen man har betalt for vedkommende varetype
- B. man skal vurdere kostnadene etter anskaffelseskostnadene
- C. råvarene alltid skal vurderes til den høyeste prisen man har betalt for vedkommende varetype

A11. Kostnadskalkyler for tjenester i offentlig sektor er

- A. uinteressante
- B. viktig for å få fram hva en offentlig tjeneste koster
- C. tradisjonelt mye brukt innen statlig og kommunal virksomhet

A12. For kalkulasjon i tjenesteytende virksomheter er det vanlig å benytte seg av

- A. divisjonskalkulasjon
- B. tilleggskalkulasjon
- C. ekvivalenskalkulasjon

A13. Dekningsgraden øker alltid når

- A. variable kostnader som prosent av driftsinntektene øker
- B. variable kostnader som prosent av driftsinntektene synker
- C. nullpunktsomsetningen øker

A14. Dersom råmaterialprisene øker med 8% vil nullpunktsomsetningen og sikkerhetsmarginen

- A. øke/øke

- B. øke/reduseres
- C. reduseres/øke

A15. En vare med pris elastisitet $-1,5$ koster kr 125 og det selges i gjennomsnitt 100 enheter. Hvor mange enheter kan man regne med å selge dersom prisen øker til 150?

- A. 70
- B. 75
- C. 80

A16. Dersom driftsgiringen er 4%, vil 1% endring i solgt kvantum resultere i 4% endring i

- A. driftsinntekter
- B. variable kostnader
- C. netto fortjeneste

A17. Et anleggsmiddel som har den største kostnadmessige belastningen (verdifall) de første årene burde bruke

- A. lineære avskrivninger
- B. saldo avskrivninger
- C. variable avskrivninger

A18. En virksomhet har en nullpunktsomsetning på kr 10 000 000. Virkelig omsetning utgjør kr 12 500 000. Dekningsgraden er 40%. Hvor stort er overskuddet?

- A. kr 5 000 000
- B. kr 7 500 000
- C. kr 1 000 000

A19. Vi bygger videre på opplysningene i foregående spørsmål. Hvor stor er sikkerhetsmarginen i prosent?

- A. 25%
- B. 20%
- C. 18%

A20. Når det betales avdrag på pantelån med 100 000 fra bankkonto

- A. reduseres eiendelene med tilsvarende beløp
- B. reduseres eiendelene og kassekreditten med samme beløp, men i hver sin retning
- C. reduseres eiendelene med kr 100 000, gjelden reduseres med kr 100 000, og det blir ingen resultateffekt

A21. Når produksjon begrenses av en flaskehals (knapp faktor), gjelder det å prioritere produktene

- A. med høyest dekningsgrad
- B. med høyest dekningsbidrag i kr per enhet
- C. etter en annen regel enn det A) og B) uttrykker

A22. Begrepet komparativt fortrinn betyr

- A. dine konkurransefortrinn
- B. dine svakheter
- C. en teknologi for å komprimere

A23. Bestillingspunktet er

- A. den optimale bestillingsmengde
- B. den optimale bestillingsmengde minus sikkerhetslageret
- C. det gjennomsnittlige vareforbruket i ledetiden pluss sikkerhetslageret

A24. Indirekte tilvirkningskostnader inkluderer

- A. alle direkte materialer, dirkete lønn og administrasjonskostnader
- B. alle tilvirkningskostnader unntatt direkte lønn
- C. alle tilvirkningskostnader unntatt direkte lønn og dirkete materialer

A25. Tilvirkingskostnaden for et produkt er kr 530 basert på et totalt tilvirket kvantum på 10 000 enheter. Dersom det blir tilvirket 9 000 enheter denne måneden, hva kan vi forvente mht tilvirkingskostnaden per enhet:

- A. Den forblir den samme
- B. Den reduseres
- C. Den øker

A26. Etter hvert som antall tilvirkede enheter øker i det relevante kapasitetsintervallet, vil

- A. de variable kostnadene bli konstante
- B. de variable enhetskostnadene øke
- C. de faste kostnadene forbli konstante

A27. På kort sikt, hva er den laveste pris en tilvirkingsbedrift kan akseptere dersom den har ledig kapasitet?

- A. En pris som er større enn selvkost?
- B. En pris som er større enn de variable kostnadene?
- C. En pris som er større enn dekningsbidraget?

A28. Hvorfor vil ofte nedleggelse av et produkt ikke gi en kostnadsreduksjon tilsvarende selvkostkalkylen?

- A. Fordi kalkylene ofte er feil.
- B. Fordi kalkylene inneholder fordelte kostnader.
- C. Fordi tilleggskalkulasjon skulle ha blitt brukt.

A29. Alternativkostnaden til det å tilvirke en komponent i en fabrikk med ledig kapasitet og hvor det ikke finnes klare alternativer, er

- A. komponentens variable tilvirkingskostnader
- B. de totale tilvirkingskostnadene for komponenten
- C. null

A30. En eiendel anskaffes til kr 361 000. Restverdien etter 5 år er anslått til kr 61 000. Hva er bokført verdi ved utløpet av det 3 året når det regnes med 30 % saldoavskrivning?

- A. kr. 123 823
- B. kr. 144 746
- C. kr. 53 067

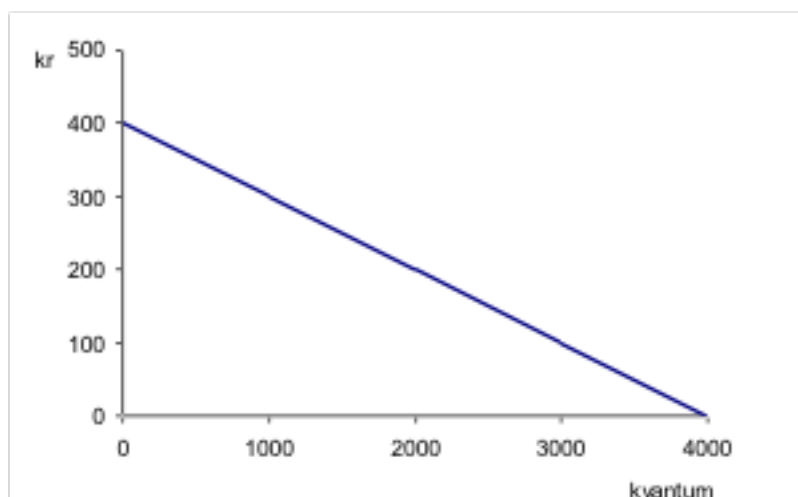
B. BEDRIFTSØKONOMISKE EMNER

50%

B1. Markedstilpassing

15%

I diagrammet nedenfor er det tegnet inn en etterspørselskurve.

- B1.1 Kopier diagrammet, og tegn inn grenseinntektskurven til en monopolist.
- B1.2 Grensekostnaden antas å ligge fast på kr 200 per enhet i intervallet 500- 3000 enheter. Tegn inn grensekostnadskurven. Avmerk i diagrammet kvantumet virksomheten bør tilby, og prisen man bør ta. Hvilket kvantum viser diagrammet at man bør tilby? Hva blir den optimale prisen?
- B1.3 Formuler prisfunksjonen, basert på diagrammet?
- B1.4 Formuler inntektsfunksjonen, og utled grenseinntektsfunksjonen?
- B1.5 Finn optimalt kvantum som bør tilbys, og hvilken pris det gir, ut fra matematisk løsning. Vis utregningen.

B2. Investeringer

20%

I forbindelse med vurderingen av hvorvidt en ny filial av reisebyrået Ryk og Reis skal opprettes i en annen del av byen, er man i diskusjon om hvorvidt enkelte poster skal være med i beregningen av kontantstrømmene som skal ligge til grunn for prosjektanalysen. Striden gjelder følgende poster.

1. Innhenting av konsulentrapport
2. Nødvendige nyinvesteringer som må foretas
3. Overføring av overflødig utstyr fra hovedkontoret, bokført verdi
4. Salgsverdi på det overflødig utstyret som overtas fra hovedkontoret
5. Årlige avskrivninger på utstyret som må anskaffes
6. Arbeidskapitalbehov i filialen
7. Avskrivninger over 5 år av utstyr man kan overta fra hovedreisebyrået, som der er overflødig og ikke benyttes.

- B2.1 Hvilke av postene bør tas med i beslutningsgrunnlaget (være med i beregningen av kontantstrømmen)?
- B2.2 Gi en kort begrunnelse for hver post som utelates.
- B2.3 Hva er nåverdi av et prosjekt med kontantstrømmene -300, +110, +242 og +133, når kalkulasjonsrenta er 10%?
- B2.4 Lønner denne (oppg. B2.3) investeringen seg etter nettonåverdimetoden? Begrunn svaret.
- B2.5 Et tre årlig prosjekt har følgende kontantstrøm: -11518, +4000, +5000 og 8500. Avgjør om internrenten er: 20%, 21%, 22%, 23%, 24%, 25% eller 26%.
- B2.6 Avkastningskravet på denne type investeringer er 23%. Lønner denne investeringen (oppg. B2.5) seg etter internrentemetoden? Begrunn svaret.
- B2.7 Nevn en svakhet med internrentemetoden.
- B2.8 Beskriv kort hva som skiller nåverdimetoden og internrentemetoden?
- B2.9 Hvilke to andre metoder enn nettonåverdimetoden og internrentemetoden har vi for å vurdere et investeringsprosjekt?
- B2.10 Mange virksomheter vil forvente/forlange høyere avkastning på investeringer i Afrika, Sør-Amerika og utviklingsland i andre deler av verden enn i Nord- og

Vest-Europa og Nord-Amerika. Kan dette forklares på annen måte enn at man tar sikte på å utnytte disse landene?

B3. Regnskapsanalyse

15 %

- B3.1 Hva er total kapitalrentabiliteten (R_{TK}) et uttrykk for?
- B3.2 Begrunn kort hvilken effekt et høyere rentenivå på gjelden vil få på total kapitalrentabiliteten?
- B3.3 En virksomhet har en resultatgrad på 15% og en gjennomsnittlig total kapital på kr 4 000 000 og omløpshastighet på total kapitalen er 2. Hva er total rentabiliteten?
- B3.4 Lånerenten en bedriften oppnår, er i gjennomsnitt lavere enn bedriftens total kapitalrentabilitet. Hva kan man da si om egen kapitalrentabiliteten sammenlignet med total kapital rentabiliteten? Begrunn svaret.
- B3.5 Mange regnskaper inneholder urealistiske lave verdier på anleggsmidlene, særlig bygninger Hva innebærer dette for bedømmelsen av total kapitalrentabiliteten. Begrunn svaret.

C. FORRETNINGSPLAN/ENTREPRENØRSKAP

20%

Økonomistyring innebærer at man har et system for planlegging og kontroll. Selv de minste virksomheter (og privatpersoner) trenger å drive økonomistyring. Man bør beherske en del teknikker for å kunne løse problemer fatte beslutninger, planlegge og kontrollere. Men for at økonomistyringen skal ha noen mening, må målene være fastlagt.

- C1 Nevn minst 4 kriterier som brukes for karakterisere gode mål? Hva innebærer disse kriteriene?
- C2 I bedriftsøkonomisk analyse er det vanlig å legge aksjonærverdimodellen til grunn for bedriftens målsetning. Hva kjennetegner denne modellen?
- C3 Hvorfor er de ansatte interessert i bedriftens regnskaper?
- C4 Hvorfor er det trolig viktig at man er bevist på å kommunisere målene til ledere og øvrige ansatte i store bedrifter enn i små?
- C5 Hva kjennetegner en god visjon? Hva skiller visjonen fra bedriftens målsetninger? (Gi gjerne et eksempel på en bedrifts visjon).

Lykke til!